

Vera Volk

OŠ Dobravlje

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V FUNKCIJI KVALITETNEJŠEGA ŽIVLJENJA

»Zaupanje v pomoč od zunaj prinaša negotovost in strah, zaupanje v samega sebe daje moč in prinaša radosti.«

(Budistični zapis)

VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE

Permanentno izobraževanje pomeni nov pogled, nov koncept o vzgoji in izobraževanju, kjer pridobivanje izobrazbe poteka nepretrgoma in vzporedno z drugo dejavnostjo ljudi. Ne težimo več za tem, da bi izobraževanje v redni šoli (v času otroštva in mladosti) izpolnilo že vse naloge, niti ne pričakujemo več tega samo od šole, ampak od širšega kroga dejavnikov, ki so enakovredno vpleteni v proces vzgoje in izobraževanja.

Vir družbenega bogastva ni več v fizičnem in nizkoakumulativnem delu, temveč v **intelektualnem kapitalu**. Izobrazba in znanje sta torej, pod določenimi pogoji, vir bogastva in ekonomske moči razvitih družb. Zato se odrasli vse pogostejše odločajo za nadaljnje izobraževanje in samoizobraževanje. Pri tem je v ospredju želja po znanju, napredovanju in izpopolnjevanju. Tudi materialni in socialni motivi niso zanemarljivi, saj izobraževanje vodi do bolj odgovornega, uglednega in bolje plačanega dela ali poklica. Znanje omogoča uresničevanje in razvijanje lastnih sposobnosti, širše uveljavljanje v okolju, uresničevanje osebnih aspiracij, včasih je v ozadju tudi potreba po socialni varnosti.

Odrasle spodbuja k učenju veliko dejavnikov, od interakcije z drugimi ljudmi do užitka, zadovoljstva, želje, da bi preskusili svoje znanje, radovednost ali želja po dokončanju prekinjenega izobraževanja. Ponavadi vpliva na odločitev za vnovično izobraževanje več motivov, ki se med seboj prepletajo in spodbujajo.

Tudi pripravljenost za izobraževanje je pri odraslih natančneje opredeljena kot pri mladini. Natančno se zavedajo, kakšno znanje jim je potrebno in kje ga bodo lahko uporabili. Zato so pri pridobivanju znanja mnogo bolj selektivni.

Odrasli so že oblikovane osebnosti in nosilci vseh pomembnejših družbenih vlog. Stopnja zavestnega sprejemanja zunanjih vplivov je pri njih mnogo višja kot

pri otrocih in mladini. Zato mora biti vzgojno-izobraževalni proces, s katerim na odrasle prenašamo nova znanja in nove vrednote, še posebno pripravljen in razčlenjen.

VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE V FUNKCIJI KVALITETNEJŠEGA ŽIVLJENJA

Permanentno izobraževanje si razlagamo kot sistem globalne vzgoje, ki naj bi je bil deležen vsak posameznik v prostoru in času. Za uresničevanje tega principa je nujno, da poleg šole k temu pripomorejo vse navzoče vzgojne dejavnosti ter vse druge oblike, ki jih v prvi vrsti ponujata **svetova kulture in dela**.

Odraslim danes ponujajo različne izobraževalne priložnosti. Za nekatere izmed njih se morajo posamezniki zavestno odločiti, druge pa potekajo v vsakdanjem življenju, neodvisno od njihovih odločitev.

Permanentno izobraževanje je lahko sestavina prostega časa, če je to izraz osebnega veselja in višjih kulturnih potreb človeka. Prav v prostem času so človeku dostopni bogati viri najrazličnejših informacij. Na široko so mu odprte tudi možnosti, da se izobražuje sam, zunaj šole, ne da bi to zmanjševalo njegov prosti čas, saj posameznik lahko te možnosti izrabi ali pa jih ne sprejme. Izobraževanje je aktivnost, ki lahko poteka v obveznem ali prostem času – odvisno je od položaja in odnosa subjekta do izobraževalnega programa.

Življenje, ki ga živimo, je enkratno in neponovljivo, zato je prav, da ga živimo polno in srečno. To pa pomeni opravljati delo in početi stvari, ki nas veselijo in napolnjujejo s pozitivno energijo in življenjskim optimizmom, ki dvigujejo kvaliteto našega bivanja. Eno pomembnejših vlog v tej smeri ima zagotovo tudi znanje. Posamezniku omogoča poglobljeno in kritično razmišljanje o samem sebi, o svetu in družbeni situaciji, daje mu moč, da se upira vsakršni manipulaciji –

ideološki, verski, politični, medijski ... Zato postaja vseživljenjsko izobraževanje vse pomembnejši faktor dvigovanja splošne kulturne, socialne, materialne in duhovne plati človeškega življenja.

POVZETEK RAZISKAVE

V juniju leta 2000 sem pri Ljudski univerzi Ajdovščina izvedla raziskavo, s katero sem želela ugotoviti, kakšno vlogo ima izobraževanje odraslih v odnosu do kvalitetnejšega življenja. Zato sem opravila anketo med izrednimi slušatelji programov pete zahtevnostne stopnje.

Raziskava je zajela 113 slušateljev naslednjih srednješolskih programov: 61 slušateljev programa ekonomsko-komercialni tehnik, 35 slušateljev programa strojni tehnik, 17 slušateljev programa gostinski tehnik.

Z raziskavo sem želela ugotoviti:

- katera struktura odraslih se pogosteje odloča za izobraževanje,
- kateri so odločilni motivi za ta korak,
- kakšna so stališča udeležencev do izobraževanja,
- kakšne so objektivne možnosti za izobraževanje ob delu,
- kakšna so pričakovanja udeležencev po pridobljeni V. stopnji izobrazbe,
- kako udeleženci vrednotijo vseživljenjsko izobraževanje.

Analiza ankete je pokazala naslednje:

1. V srednješolskih programih je skoraj izenačena moška in ženska populacija, z majhnim presežkom moških, kar gre na račun programa strojni tehnik. V programih ekonomsko-komercialni tehnik in gostinski tehnik pa prevladujejo ženske.
2. Več kot 70 % slušateljev je mlajših od 30 let, nekaj več kot 21 % jih je v starostni skupini od 31 do 40 let, le redki posamezniki so starejši od 41 let. Prevladujejo mladi slušatelji od 20 do 25 let; teh je v skupnem seštevku več kot 50 %. Rezultati kažejo na to, da mlajša populacija čuti potrebo po dodatnem izobraževanju. K temu jih silijo različni razlogi, ki jih bom v nadaljevanju še interpretirala.
3. Izobrazbena struktura slušateljev je precej izenačena. 76 % anketiranih ima dokončano poklicno šolo, 21 % pa jih ima nedokončano srednjo šolo. Le redki posamezniki imajo nedokončano poklicno šolo. Dva slušatelja sta v času rednega šolanja že pridobila V. stopnjo izobrazbe, ki pa jima ne ustreza.
4. Anketa je pokazala, da je 76 % anketirancev zaposlenih, le 24 % je brezposelnih. Zaposleni

slušatelji opravljajo zelo različna dela in naloge. Dobra četrtina jih je zaposlena v proizvodni dejavnosti. V trgovini in storitveni dejavnosti jih je zaposlenih preko 28 %. Večina slušateljev gostinskega programa je zaposlenih v gostinstvu, med samostojnimi podjetniki pa je največ strojnikov in dva slušatelja EKT programa.

5. Med nezaposlenimi anketiranci je skoraj enako število tistih, ki še niso iskali zaposlitve, ker nameravajo najprej dokončati šolanje, kot število tistih, ki so prijavljeni na Uradu za delo kot iskalci prve zaposlitve. Petina nezaposlenih slušateljev je že bila v delovnem razmerju, ki pa je bilo prekinjeno. Iz navedenega sklepam, da je brezposelnost eden izmed pomembnih razlogov, ki ženejo ljudi k nadaljevanju šolanja ali izpopolnjevanju že pridobljene izobrazbe.
6. Glede skupne delovne dobe anketirancev so rezultati pokazali, da ima polovica slušateljev skupno delovno dobo v trajanju do 10 let. Podatek se ujema s starostno strukturo anketirancev, saj jih je velika večina v starostnem razredu do 30 let. 23 % anketiranih slušateljev še ni bilo v delovnem razmerju. Daljšo delovno dobo od 20 let ima samo 9,7 % anketiranih.
7. Zanimivi so tudi izsledki raziskave, ki primerjajo smer izrednega izobraževanja s prejšnjim – rednim izobraževanjem. Tri četrtine anketiranih nadaljuje šolanje v isti smeri. Slušatelji strojnega in gostinskega programa so zastopani v tej primerjavi skoraj 100 %.

Zanimivo je, da je med slušatelji EKT programa le dobra polovica takih, ki nadaljujejo v isti smeri, skoraj polovica pa je predhodno imela drugačno izobrazbo. Iz tega lahko sklepamo, da je program ekonomsko-komercialni tehnik dovolj širokega spektra, da omogoča vključevanje kandidatov z različnim predznanjem.

8. Iz odgovorov na vprašanje o razlogih za nadaljevanje šolanja ugotavljam naslednje:
 - Slušatelji najpogosteje navajajo željo po pridobitvi višje stopnje izobrazbe – 61,4 %.
 - Temu sledi želja po novih strokovnih in funkcionalnih znanjih – 31,3 %.
 - 20,5 % anketiranih si želi dokončati šolanje, ki ga v rednem času niso uspeli dokončati.
 - Le 7,2 % anketiranih navaja zahtevo delodajalca kot razlog za izobraževanje.
 - Prekvalifikacija, in s tem večja možnost zaposlitve, ni med najpomembnejšimi razlogi, saj je ta odgovor zastopan le s 6 %.

Rezultati ankete potrjujejo hipotezo, da je **želja po znanju in višji izobrazbi** najpogostejši motiv za izobraževanje odraslih.

9. Glede zaposlitve se le 57 % anketirancev počuti varno, vsi drugi zaposleni anketiranci pa menijo, da njihova zaposlitev ni gotova. Najbolj negotovi se počutijo slušatelji EKT programa, saj so mnogi izmed njih v delovnem razmerju za določen čas ali pa so zaposleni pri samostojnih podjetnikih. Znanju pripisujejo precejšnjo vlogo in se zavedajo njegovega pomena za zaposlitev.
10. Glede objektivnih možnosti za izredno izobraževanje je anketa pokazala naslednje:
 - Slušatelji so pri študiju deležni podpore svojih družinskih članov. To kaže na to, da se ljudje zavedamo, kako velikega pomena je izobrazba. Le izjemoma družina ne podpira nadaljnega izobraževanja svojega družinskega člana.
 - Rezultati ankete so glede podpore nadrejenih nekoliko manj optimistični, saj kažejo na to, da je podpora delodajalcev v glavnem le moralnega značaja. Materialna plat je prepuščena posameznikom, ki so se odločili za nadaljevanje šolanja, saj kar 76 % anketiranih v celoti pokriva stroške izobraževanja.
 - Večina anketiranih izkorišča za učenje vikende in čas po delu. Tudi to potrjuje zgoraj navedeno ugotovitev, da je podpora delodajalcev zgolj moralna, saj le v posameznih primerih dajejo svojim delavcem študijski dopust.
11. Pričakovanja anketiranih po zaključku srednješolskega izobraževanja si z zelo majhnimi odstopanji sledijo v naslednjem vrstnem redu:
 - 24,1 % jih pričakuje, da se bodo lahko zaposlili – gre za odstotek anketiranih, ki so brezposelni;
 - pričakujejo menjavo delovnega mesta – 22,9 %;
 - pričakujejo napredovanje v višji plačilni razred – 21,7 %;
 - pričakujejo napredovanje na delovnem mestu – 20,5 %;
 - 16,8 % anketiranih ne pričakuje nobenih sprememb;
 - drugo (dodatna dela in naloge; boljše obvladovanje del in nalog; nova strokovna in funkcionalna znanja; več možnosti za nadaljevanje šolanja). 37 % anketiranih namerava nadaljevati izobraževanje, 40 % jih o tem še ni razmišljalo, le 23 % anketiranih po pridobitvi V. stopnje izobrazbe šolanja ne namerava nadaljevati.
12. Izobraževanje pomeni le slabim 17 % anketiranih nekakšno obveznost, ki jo morajo opraviti. Z zadovoljstvom pa ugotavljam, da veliki večini pomeni izobraževanje nekaj več:
 - 46,9 % pomeni osebno rast in večjo kvaliteto življenja;
 - 37,3 % pomeni potrjevanje samega sebe;
 - 34,9 % pa pomeni izpolnitev osebnih želja.

SKLEPI

Raziskava je pokazala, da način dela Ljudske univerze Ajdovščina pozitivno učinkuje na motivacijo odraslih na našem območju, saj s ponudbo različnih možnosti za izobraževanje spodbuja k nadaljevanju ali dokončanju šolanja.

Po mnenju anketiranih je možnosti za izobraževanje dovolj, čeprav si posamezniki želijo še več različnih programov. Pozitivno ocenjujejo tudi Tretjo življenjsko univerzo. Ob tem je treba poudariti, da je zagotavljanje materialnih pogojev šolanja prepuščeno posameznikom, saj je podpora družbe zgolj moralne narave – večina anketiranih pokriva visoke stroške šolanja sama. Vodilne v delovnih organizacijah je treba prepričati o potrebnosti in pozitivnih učinkih izobraževanja zaposlenih ter o pomembnosti *naložbe v človeške vire*, saj to dviguje vrednost *človeškega kapitala* – delavca. Od tega pa sta večinoma odvisna produktivnost in razvoj delovne organizacije.

Nekoč so menili, da lahko človek z izobrazbo in znanjem, ki si ju je pridobil v mladosti, shaja vse življenje. V današnjem času se čedalje bolj zavedamo, da vsaka izobrazba zastara. Brez nenehnega učenja, načrtnega izobraževanja in *samoizobraževanja*, brez nenehnega izpopolnjevanja svojih sposobnosti in celotne osebnosti ne moremo iti v korak s splošnim razvojem, z zahtevami časa in sodobnega življenja.

Vedno bolj se svet deli na tiste, ki imajo, in tiste, ki nimajo. Med najpomembnejšimi faktorji, ki delijo ljudi v ti dve skupini, je znanje. Zato je potrebno še več storiti za osveščanje ljudi o pomembnosti izobraževanja za dvig kvalitete delovnega življenja, saj le-ta pomembno vpliva na kvaliteto njihovega celotnega življenja in kvaliteto življenja njihovih najbližjih.

Izobražen človek je bolj razgledan, lažje se prilagaja hitrim spremembam, uspešneje sledi znanstvenim, družbenim in političnim spremembam in kreativno sodeluje v spreminjanju in bogatenju obstoječih razmer. *Znanje* mu odpira večje možnosti in večjo *mobilnost zaposlovanja*, to pa mu omogoča *boljše materialne možnosti*. Dobre materialne možnosti so pomembna osnova za *zadovoljevanje kulturnih, duhovnih in drugih višjih človekovih potreb*, med katerimi je tudi potreba po znanju in izobraževanju. To je cikel, ki se v človekovem življenju in človeški družbi neprestano ponavlja v naslednjem zaporedju:

... → *izobraževanje* → *več znanja* → *večja zaposlitvena možnost* → *boljše materialne možnosti* → *večja možnost zadovoljevanja vseh osnovnih in višjih človekovih potreb* → *želja / potreba po novih znanjih in nadaljnjem izobraževanju* → *izobraževanje* → ...

LITERATURA

- Bartolomeo, Marcello in Tiriticco, Maurizio, 1997. *Vsebine in problemi sodobne pedagogike*, Nova Gorica: EDUCA.
- Delors, Jaques, 1996. *Učenje - skriti zaklad; poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za 21. stoletje - pripravljeno za UNESCO*, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Kranjc, Ana, 1979. *Izobraževanje ob delu*, Ljubljana: DDU Univerzum.

- Kranjc, Ana, 1979. *Metode izobraževanja odraslih*, Ljubljana: Delavska enotnost.
- Ovsenik, Marija in Ambrož, Milan, 1999. *Neprofitni avtopoietični sistemi*, Škofja Loka: Institut za samorazvoj, d.o.o.
- Rečnik, Ferdo s sod., 1991. *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje*, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Valentinčič, Jože, 1983. *Sodobno izobraževanje odraslih*, Ljubljana: DDU.

Povzetek

Vseživljenjsko izobraževanje je pravica vsakega človeka. Postaja pa vse bolj tudi potreba in dolžnost, saj znanje pomembno vpliva na rast življenjske in kulturne ravni posameznika in družbe kot celote. To pa pomeni večjo kvaliteto življenja, ki se odraža v človekovem osebnem zadovoljstvu, v boljših medsebojnih odnosih med ljudmi in večji uspešnosti na delovnem mestu. Le celostno razvita osebnost je zmožna prilagajanja in sprejemanja hitrih sprememb sodobnega sveta. Človek se kot osebnost ne more razvijati zunaj družbe, brez vzgoje in izobraževanja.

Abstract

The thesis deals with permanent life-long education and training is the right of every individual. It is also becoming a need and an obligation, as knowledge is one of the most important factors contributing to the vital and cultural growth of every individual and of the society as a whole. All this means a higher quality of life which reflects in personal satisfaction, better relationship among people and more successful performance of their work tasks. Only a well-rounded personality is capable of adjusting and accepting quick changes in contemporary society. All things considered, human personality is unable to develop outside society and without permanent life-long education and training.

Mag. Dragica Marta Sternad

Kmetijska šola Grm Novo mesto

K R I T I Č N O O B D O B J E O B L I K O V A N J A I D E N T I T E T E I N M O T N J E H R A N J E N J A

Motnje hranjenja so težko ozdravljiva bolezen, ki utegne ogroziti življenje. Najpogosteje se pojavljajo pri adolescentnih dekletih, zasledimo pa jo lahko v kateri koli starostni skupini. Zanje je značilen bolesten strah pred debelostjo in motena predstava o lastnem telesu. Zaželeno stanje je izjemna suhost, ki jo dosežejo z namernim stradanjem, pretirano telesno aktivnostjo, bruhanjem, uporabo odvajal in diuretikov. Vse modne muhe s pridom izkorišča gospodarstvo, še bolj pa mediji. Predstava idealne ženske in tudi moškega je mlad, lep, vitek, urejen človek, ki je zelo aktiven, dinamičen, ambiciozen, tekmovalen. Motnje hranjenja

so posledica neustreznega razvoja identitete, ki se kaže v občutku nezadostnosti tako na socialnem kot na spolnem področju. Motnje hranjenja pa spremljajo depresija, obsesivnost ter različne oblike anoksioznosti.

Motnje hranjenja pa so zagotovo le zunanji izraz za globlje socialnopsihološke in čustvene probleme. Tudi s spreminjanjem odnosa do hrane, prehranjevalnih navad, vegeterijanstvom, najrazličnejšimi dietami za hujšanje, pomenom zdrave prehrane, po drugi strani pa s fitnesi, solariji, različnimi masažami, pripomočki za razgibavanje in lepotnimi operacijami smo pripomogli k porastu motenj hranjenja v zadnjih desetih letih. Kako zelo je

P R I K A Z I N I Z E A